

RE-CITY

PLATAFORMA INTERNACIONAL
PER A LA SOSTENIBILITAT SOCIAL

05/20

RELATORIES "PER UN FUTUR INTERCULTURAL"

"LA CIUTAT I L'EXPERIENCIA DE LA DIVERSITAT"

SESSIÓ AMB **DANIEL INNERARITY.**

La ciutat i l'experiència de la diversitat

Ponent convidat: Daniel Innerarity, Catedràtic de filosofia política, Investigador "Ikerbasque" a la Universitat del País Basc i Director de l'Institut de Governança Democràtica

---

Taula de continguts

Biografia	4
Síntesi	5
La ciutat i l'experiència de la diversitat	7
La ciutat com a espai on experimentar la diversitat, la tolerància recíproca i l'emancipació	7
Les actuals transformacions urbanes: un retrocés en la consecució de la igualtat	9
El creixement de les perifèries i la lògica de segregació funcional i social	9
La urbanitat discriminatòria i l'augment dels radicalismes	10
La urbanitat sota les condicions de globalització: un valor practicable més enllà de l'espai físic	11
Conclusions	13
Referències	14

Aquesta síntesi s'ha realitzat a partir del debat desenvolupat amb el catedràtic Daniel Innerarity en el cicle de conferències "Per un futur intercultural" del projecte Re-City, que van consistir en una conferència pública i un seminari amb participants del món acadèmic. El conjunt d'activitats es van celebrar en línia el juny de 2020. L'ordre del contingut és temàtic i no representa l'ordre en el qual va ser expressat pel catedràtic Daniel Innerarity. Re-City és un projecte desenvolupat per la Fundació Catalunya Europa en col·laboració amb la Generalitat de Catalunya, l'Àrea Metropolitana de Barcelona, l'Ajuntament de Barcelona, La Caixa i el Club de Roma. "Per un futur intercultural" és el tercer repte del projecte Re-City que s'inicia després d'haver tractat els reptes "Combatre les desigualtats" i "Fem front al canvi climàtic".

Biografia

Daniel Innerarity és **catedràtic de filosofia política, investigador "Ikerbasque" a la Universitat del País Basc, director de l'Institut de Governança Democràtica i professor de l'Institut Europeu de Florència**. A més, ha estat professor convidat a diverses universitats europees i nord-americanes, com la Universitat de la Sorbona, la London School of Economics, o la Universitat de Georgetown.

Com a acadèmic, les seves darreres obres són: ***La política en tiempos de indignación* (2015)**¹, llibre on reflexiona sobre com el context mundial marcat per la crisi de 2008 desperta onades d'indignació generalitzades, que repercuteixen en la pròpia idea de política, i com en moments de crisi és més idoni reflexionar sobre la política, els seus instruments, les seves possibilitats i els seus límits. ***La democracia en Europa* (2017)**², llibre on defensa que la Unió Europea s'ha de comprendre com una democràcia complexa, diferent de l'Estat-nació, i per això en detalla la seva innovació política, les insuficiències i oportunitats, el peculiar sistema de representació i decisió, què podem esperar i què podem exigir per tal que sigui més democràtica. ***Política para perplejos* (2018)**³, llibre que continua les reflexions de *La política en tiempos de indignación*. Exposa com la societat passa de la indignació a la perplexitat degut a la incertesa d'allò futur. ***Comprender la democracia* (2018)**⁴, un assaig on es pregunta com podem aconseguir una política que ens resulti més comprensible quan s'identifica un desajust entre allò que una democràcia pressuposa a la ciutadania i la capacitat d'aquesta per complir amb aquestes exigències. El que planteja, doncs, és que aquesta comprensió passa per l'enfortiment de la cooperació i l'organització institucional de la intel·ligència col·lectiva. ***Una teoría de la democracia compleja. Gobernar en el siglo XXI* (2020)**⁵, llibre on construeix una teoria de la democràcia des del supòsit que la renovació més prometedora de les nostres democràcies serà el resultat de fer-les més complexes, en tant que s'esdevé reflex de la pròpia complexitat que defineix la societat contemporània. ***Pandemocracia: Una filosofía de la crisis del Coronavirus* (2020)**⁶, en què esdevé el primer filòsof espanyol a

¹Innerarity, D. (2015). *La política en tiempos de indignación*. Recuperat el 14 de juliol de 2020, de: <https://www.elmundo.es/opinion/2015/09/08/55edc6bd268e3e5c118b4591.html>

² Innerarity, D. (2017). *La democracia en Europa* (1ª ed., pg. 11-31). Barcelona: Galaxia Gutenberg.

³Innerarity, D. (2018). *Política para perplejos*. Recuperat el 14 de juliol de 2020, de: <http://www.galaxiagutenberg.com/libros/politica-para-perplejos/>

⁴Innerarity, D. (2018). *Comprender la Democracia*. Recuperat el 14 de juliol de 2020, de: <https://www.gedisa.com/ficha.aspx?idcol=1019&cod=891042&titulo=Comprender-la-democracia&aut=Innerarity,%20Daniel#.Xw8DO25uLRN>

⁵Innerarity, D. (2020). *Una teoría de la democracia compleja: Gobernar en el siglo XXI*. Recuperat el 14 de juliol de 2020, de: https://www.casadellibro.com/libro-una-teoria-de-la-democracia-compleja-gobernar-en-el-siglo-xxi/9788417971465/11220092?utm_content=19438%3Fgclid%3DEAlaIQobChMivlvS9OSW5wlVixnTCh2azQb9EAYYASABEgKtefD_BwE

⁶Europa Press. (2020). 'Pandemocracia', el primer libro de un filósofo español que reflexiona sobre el coronavirus. Recuperat el 14 de juliol de 2020, de: <https://www.heraldo.es/noticias/ocio-y->

reflexionar sobre la incidència del coronavirus a les diferents societats, i a imaginar un futur post-crisi.

És col·laborador habitual d'opinió als mitjans El País, El Correo / Diario Vasco i la Vanguardia. Ha estat guardonat, entre d'altres, amb el premi Euskadi d'Assaig, el Premi Nacional d'Assaig, el Premi d'Humanitats, Arts, Cultura i Ciències Socials de Eusko Ikaskuntza-Caja Laboral i el Premi Príncep de Viana de la Cultura.

La revista francesa "Le nouvel observateur" el va incloure a la llista dels 25 grans pensadors del món.

Síntesi

"La ciutat i l'experiència de la diversitat" és el títol de la sisena sessió del cicle "Per un futur intercultural", originalment pensada en format presencial però recentment adaptada al format en línia degut a la COVID-19. Com a moderadora de la sessió, Gemma Pinyol, directora de Migracions i Diversitat a InStrategies, ha volgut remarcar que el títol previst no és casual. A diferència de la resta de models de gestió de la diversitat, la interculturalitat adopta una mirada absolutament local, perquè és a les ciutats, als barris, on les múltiples diversitats es reconeixen, interaccionen i conviuen diàriament. L'actual context de la crisi del coronavirus sembla posar cada vegada més en risc aquesta convivència de proximitat, perquè en créixer les desigualtats la societat es polaritza, i això esdevé un factor que pot alimentar el sorgiment de radicalismes i violències de diferents orígens. El ponent de la sessió, el catedràtic de filosofia política Daniel Innerarity, s'ha centrat en exposar com la ciutat ha vertebrat, de manera més o menys encertada, la gestió de la diversitat, al mateix temps que planteja com hauria de ser la urbanitat en aquestes condicions de la globalització.

Sempre des del plànol filosòfic, defensa que és a la ciutat on avança la civilització, doncs durant tota la humanitat és on hi han pogut conviure diferents cultures, valors i concepcions del món. Aquest espai de convivència i barreja entre estranys provoca una experiència de la diversitat que facilita la tolerància recíproca. Tot i la proximitat física, la ciutat també presenta una relativa indiferència que la fa ser el lloc ideal on desenvolupar les virtuts cíviques. A nivell polític, perquè permet construir autogovernos d'éssers lliures; a nivell econòmic i social, perquè suposa un lloc d'integració; i, a nivell cultural, perquè permet als individus alliberar-se dels controls i les restriccions del passat i desenvolupar-se de forma plena.

Darrerament, hi ha molts processos i transformacions que posen en qüestió aquesta capacitat de crear i promoure ciutadania, que al seu torn són un camp de cultiu per al creixement de visions

reaccionàries favorables a la discriminació. Innerarity destaca que el centre de les ciutats perd el seu valor original d'agrupació de funcions i confluència de les persones perquè amb el creixement poblacional i espacial de les ciutats, les perifèries esdevenen nous barris cada cop més especialitzats i homogenis. El resultat acaba sent una urbanitat discriminatòria on s'opera des d'una lògica de segregació, per motius d'origen, recursos econòmics, edat, etc. que al seu torn facilita el creixement de percepcions d'hostilitat, i que, per tant, s'allunya de la tendència civilitzatòria que tradicionalment havia mantingut la ciutat.

Per Innerarity, la clau resideix precisament en aquests espais compartits i com s'articulen en la nova urbanitat del futur. Sota les actuals condicions de globalització, les ciutats s'erigeixen com espais globals amb una vida autònoma més enllà dels estats, que els permet entendre i gestionar la realitat diversa de forma més acurada i integrada. Precisament, si es vol seguir mantenint aquesta dimensió integradora i democratitzadora, lluny de certes tendències discriminatòries i radicalismes, la solució només és una: la cerca i la pràctica del valor de la urbanitat, és a dir, la convivència entre diferents en un espai comú.

La ciutat i l'experiència de la diversitat

La ciutat com a espai on experimentar la diversitat, la tolerància recíproca i l'emancipació

Innerarity comença la seva exposició afirmant que no és casualitat que la ciutat estigui vinculada a paraules similars que tenen significats tan potents com ara ciutadania o civilització. En efecte, creu que és a la ciutat on es fa visible aquest pacte implícit que funda la ciutadania, aquestes estructures morfològiques que expressen molt bé la imatge que les societats tenen de si mateixes. La ciutat és una particular posada en escena de les societats. En la manera de saludar-se, en els itineraris que realitzem, en les relacions de veïnatge o en la manera d'urbanitzar aquest espai, és possible trobar un eloqüent resum de la nostra manera d'entendre'ns (Innerarity, 2010). Des d'aquesta reflexió que pretén tenir una aplicabilitat pràctica, Innerarity planteja quins són els elements que fan de la ciutat un lloc de progrés de la civilització, de creació de ciutadania.

L'aspecte fonamental que constitueix **la gran aportació de la ciutat en contraposició del món rural és l'haver estat capaç de configurar-se com un lloc per a la convivència dels estranys i el desenvolupament d'una cultura de la diferència**. A la ciutat es crea allò que anomenem ciutadania perquè durant tota la humanitat hi han estat capaces de convida moltes persones amb models de vida, cultures, valors i concepcions del món diferents. Fruit del desplaçament i assentament constants de les persones, la ciutat esdevé un espai de combinació i barreja, de novetat i transformació constant. En contraposició al món rural, és aquí on els éssers humans hem adquirit l'experiència de la diversitat i de la tolerància recíproca, degut a tres característiques. La **gran dimensió** de la ciutat, la **gran espesor** i la **gran heterogeneïtat** de gent, funcions i edificis. Aquests diferents elements es troben en estreta proximitat i en perpetu moviment, i en conseqüència es fa necessari generar eines que permetin la convivència. Val a dir, però, que si la ciutat clàssica era integradora en part era a causa de la seva pobresa general i la seva escassa mobilitat. Les ciutats contemporànies, en canvi, poden ser integradores des de moltes altres perspectives, que no deixen de ser una expressió d'aquesta diversitat que s'ha anat gestant amb el temps. Un exemple concret d'aquesta heterogeneïtat és el cas del veïnatge, que no es pot veure com una construcció intencional sinó com l'elecció a l'atzar de persones diverses que no comparteixen prèviament característiques comuns.

Aquesta proximitat física que comporta la ciutat es troba contrarestada per una distància social **de relativa i generalitzada indiferència**, que permet a les persones relacionar-se d'una **forma més impersonal i funcional**. Impersonal perquè no cal saber les identitats ni les opinions dels altres, senzillament ens saludem com passa a les trobades en els ascensors. I funcional perquè ens relacionem a partir d'un objectiu o d'una necessitat com pot ser anar a comprar el pa, on no cal intimitat. En aquest sentit, a la ciutat hi prevalen les trobades entre gent que no es coneix, i això no resulta especialment molest. De fet, des d'una perspectiva elogiosa de la ciutat moderna, aquesta indiferència, com a desatenció educada o positiva, suposa una virtut. Tal i com expressava el sociòleg alemany Georg Simmel a l'obra *Las grandes ciudades y la vida del espíritu* (1903), aquestes

característiques d'impersonalitat i funcionalitat en les trobades influencien positivament en la capacitat d'integració de les persones estrangeres, així com en el tipus de societat que es configura a la ciutat. Per sentir-se integrat a una ciutat no fa falta donar a conèixer la totalitat de la persona, ni tampoc hi ha requisits previs de pertinença, el que facilita que qualsevol persona pugui formar-ne part i sentir que hi pertany. Això ha permès que sigui un espai molt divers, completament diferent del món rural. A més, aquesta indiferència urbana existeix perquè hi ha una institucionalització de professions (ambulàncies, policies, serveis d'emergència, bombers, etc.) encarregades del control i de la protecció, que relaxa els individus en el fet d'estar més pendents del que succeeix al seu voltant.

Més endavant, Hans Paul Bahrtdt, un altre sociòleg alemany clàssic de la filosofia urbana, també apuntava en el seu llibre *La ciutat moderna: consideracions sociològiques sobre el planejament urbanístic* (1961) que un aspecte positiu de la ciutat és que és on es genera **la polaritat entre l'espai públic i l'espai privat**, sent possible mantenir certs àmbits de la teva vida en l'anonimat o la discreció. Això generalment s'ha relacionat amb fredor i soledat, però al mateix temps permet als individus desenvolupar-se més lliurement més enllà de les vivències i les situacions passades. Contràriament, al poble, ambdós espais es barregen contínuament perquè tothom es coneix a un nivell més profund, i això facilita que hi hagi més control sobre la pròpia persona.

Totes aquestes característiques acaben convertint la ciutat en una **promesa de ruptura i emancipació** respecte d'allò passat, i d'independència per desenvolupar les virtuts cíviques⁷ (Innerarity, 2006). Des del punt de vista civilitzador, la ciutat era visualitzada com un lloc on protegir-se de les amenaces i perillositats de la naturalesa; des del punt de vista cultural, perquè la indiferència i l'absència de control permet als individus iniciar una nova vida independent, alliberada de les restriccions familiars i de la comunitat; des del punt de vista social i econòmic, perquè facilita la integració més enllà dels conflictes que puguin generar-se; i des del punt de vista polític, perquè permet a la ciutadania organitzar-se i autogovernar-se de forma més propera i democràtica. Per tant, si la urbanitat ha significat alguna cosa, per Innerarity ha estat la capacitat de viure amb els diferents sense que aquesta diferència fos una experiència amenaçadora, sinó estimulant. La construcció conjunta de l'espai públic i la pervivència d'aquest en el dia a dia de les ciutats ha permès a les persones comunicar-se i barrejar-se, aprendre les unes de les altres i així mantenir viu el valor de l'heterogeneïtat. Ha afavorit la cohesió de la societat perquè en crear-se vincles i confiança s'ha facilitat la integració i la percepció de seguretat generalitzada, i en conseqüència també s'ha reduït l'hostilitat i el risc que creixin violències i radicalismes.

Tot i això, Innerarity també creu important subratllar la **història tràgica de les ciutats**, que per ell són totes aquelles reaccions a la tendència de configurar-se com un lloc per als estranys, doncs a la ciutat també es pot experimentar la soledat o la desprotecció. Per altra banda, des de les dretes a les esquerres, les ciutats han estat objecte de crítica per la seva vessant deshumanitzadora i

---

⁷ L'autor es refereix a la capacitat que tenen els individus de configurar conjuntament la seva vida social i política, de l'espai públic com l'esfera de deliberació des d'on s'articula allò comú i es tramiten les diferències.

anonimatitzadora. Concretament, les dretes han emfatitzat una visió conservadora segons la qual, les ciutats es configuren com espais incontrolables d'artificialitat i decadència de la tradició i les costums, davant de la puresa del camp. Des de les esquerres, les ciutats s'han entès com espais on s'experimenten explotacions diverses i creixen les desigualtats, davant de la cooperació mútua que pot identificar-se amb el món rural.

Aquests imaginaris de la ciutat, i per tant de la convivència en les mateixes, també s'han anat transformant davant dels nous reptes globals.

Les actuals transformacions urbanes: un retrocés en la consecució de la igualtat

Per la seva naturalesa, les ciutats es troben sotmeses a processos de transformació constants i radicals, que alteren de forma més o menys aguda el prototip que definia la ciutat clàssica i les aportacions recollides fins ara en aquest text. Això afecta la capacitat de les ciutats de crear i promoure ciutadania, que al seu torn condiona el creixement de visions reaccionàries favorables a la discriminació i la segregació. En aquest sentit, Innerarity identifica fonamentalment tres elements morfològics de la ciutat, que en la seva concepció clàssica es trobaven molt interrelacionats però que recentment comencen a modificar-se: la **pèrdua de centralitat** en favor de les perifèries; la **indistinció** espacial entre **camp i ciutat**; i les lògiques urbanístiques de **segregació funcional i social**.

El creixement de les perifèries i la lògica de segregació funcional i social

Les ciutats clàssiques com les del segle XIX es construïen entorn un centre físic on s'acumulaven les institucions més importants de la ciutat, tals com l'ajuntament, la catedral, els cossos de seguretat, les cambres de comerç, el mercat, els jutjats, etc. Al mateix temps, els edificis més importants i la majoria de la població també es concentrava en aquests centres, i això els convertia en espais comuns de confluència i interacció. Progressivament les ciutats creixen en població, en funcions i en extensió territorial, a la vegada que els estils de vida de la societat es transformen. **La ciutat europea contemporània evoluciona cap a models de creixement urbà nord-americans en els que guanya atractiu la perifèria**. Aquí s'hi construeixen nous barris especialitzats i s'hi desplacen funcions que abans es trobaven en el centre, com ara les institucions polítiques, econòmiques o judicials, les universitats, o els eixos comercials. En conseqüència, el centre perd el poder hegemònic i la funció d'espai comú de confluència, comunicació i barreja de la diversitat que viu a la ciutat, per passar a adoptar, en molts casos, una funció exclusiva de punt d'interès turístic. Innerarity, va fer referència aquí, al pensament de l'exalcalde de Barcelona Pasqual Maragall, qui creia que la governança metropolitana era una manera adequada d'organitzar l'espai públic barceloní, front la inèrcia d'aplicar pràctiques més centralitzadores.

Aquesta pèrdua de la centralitat en favor de l'expansió de les perifèries comporta que progressivament també **es desdibuixi la contraposició entre el camp i la ciutat**. En importar-se models de creixement més reticulars, també les ciutats es tornen espais més oberts que permeten

l'augment de la presència de verd i, a aquells qui poden, la possibilitat de construir-se habitatges amb més vegetació i serveis, acostant la urbanitat a models propis d'estils de vida més rurals.

Si bé a la ciutat clàssica es vivia aquesta barreja social i funcional perquè hi havia una juxtaposició inabastable de diversitat en un espai força reduït, en l'actualitat el resultat és una ciutat que ha crescut de manera compartimentalitzada, on cada barri o àrea té una identitat o funció específica. Hi ha la zona industrial, la zona comercial, la zona residencial, el centre financer o tecnològic, les universitats i els centres de recerca, etc. Al mateix temps, la museïtzació del centre provoca que els preus de l'habitatge i dels serveis pugin, i amb això apareixen famílies que no poden fer front a l'augment del cost de la vida del centre i han de marxar a viure en barris a les perifèries on el preu del sòl és més barat. Per tant, es construeixen noves zones de la ciutat on s'hi instal·len ciutadans/es que comparteixen certes característiques, com poden ser els recursos econòmics, l'edat, la professió, l'origen nacional, els valors i les creences polítiques, etc. D'aquesta manera, es passa de la ciutat com a espai de barreja a la **segregació funcional i social, i fins i tot també a la gentrificació i l'etnificació de les ciutats**. Es configuren espais homogenis i diferenciats des d'on es busca al similar, evitant la relació de contrast i la coexistència entre diferents. En conseqüència, aquesta generació de fronteres físiques i psicològiques provoca que, progressivament, **la ciutat i la urbanitat esdevinguin discriminatòries i menys democràtiques**, en tant que perden aquesta capacitat d'integració i convivència entre els estranys.

La urbanitat discriminatòria i l'augment dels radicalismes

Que s'experimenti una urbanitat discriminatòria implica que es perden els espais públics comuns i amb ells la possibilitat de confluència i d'integració entre persones i funcions diverses. S'aposta per espais clarament diferenciats on només és benvinguda aquella persona que és similar, generant-se dinàmiques d'exclusió que suposen un risc molt elevat per al creixement de percepcions d'hostilitat entre la població. Aquesta exclusió també es veu aguditzada per les creixents desigualtats, i això comporta que progressivament es vagin **experimentant retrocessos en els processos relacionats amb la consecució de la igualtat**. Un exemple molt clar és la inaccessibilitat per poder viure a certes zones, el fet que moltes persones joves no poden independitzar-se en el mateix barri on han viscut, o les pròpies diferències en matèria d'habitatge, com ara viure en una casa gran o petita, amb jardí o sense balcó, al mig de la ciutat o en espais més verds, etc. Aquests factors que desigualen, al seu torn, es troben igualats per aquells que tenim i construïm en comú i que, per això mateix, esdevenen democratitzadors gairebé de forma inevitable. L'escola n'és un gran exemple perquè, tot i que pot existir segregació escolar, és un espai públic on tothom té el mateix accés als recursos disponibles i facilita la relació de contrast i respecte entre una gran heterogeneïtat.

La pèrdua de l'heterogeneïtat de l'entorn i el contrast entre la ciutadania provoca un increment de la por al que és diferent i amb aquesta es poden alimentar els radicalismes. Es genera una situació que té una circularitat en la causa, ja que hi ha gent que té por i d'altres que la produeixen, però que no deixa de ser una percepció no objectiva de la realitat. Aquestes pors sovint acaben en radicalismes que faciliten a una part de la població, habitualment benestant, i a una part de la classe dirigent, erigir murs com a suposada resposta a un problema complex, de manera contundent. No obstant,

aquests murs no deixen de ser mers simbolismes, perquè la societat que experimenta aquestes barreres imposades acaba trobant la manera de flanquejar-les per aconseguir l'intercanvi de béns, de cultura, de moviment de les persones o de divises. Per tant, erigir barreres no és una solució, sinó la causant de més hostilitat i radicalització. Per Innerarity, la construcció de bombolles de semblants econòmica, ideològica i ètnicament facilita l'estigmatització de l'altre i contribueix a l'establiment de relacions potencialment explosives. Uns espais que es troben delimitats per fronteres físiques, com els murs que separen barris benestants d'altres zones més pobres, però també per barreres simbòliques, com pot ser el rol dels mitjans de comunicació o l'ús d'internet. En ambdós casos, hom pot configurar-se una dieta informativa molt homogènia i redundant, on es produeix una ratificació del que som sense contrastar altres punts de vista. En conseqüència, disminueix l'interès per saber si allò que un llegeix, veu o sent és allò real, i es fomenta que es puguin percebre o experimentar sensacions errònies com la hostilitat, la inseguretat o l'amenaça.

Així, per Innerarity, el problema d'arrel és que actualment vivim en societats on la desconfiança respecte l'altre és molt gran. Succeeix entre persones però també entre representants polítics, d'aquests cap a nosaltres i de nosaltres cap a aquests. Progressivament, la societat es desdemocratitza perquè també certes institucions que promouen confiança entre la població (des de la ciència, el periodisme, els cultes religiosos, els partits, entre d'altres) van perdent aquesta capacitat. I aquí entra en joc la idea perversa de veure al de fora, al diferent, més poderós del que realment és, i veure's a un mateix o al grup més dèbil del que realment és. Fruit d'aquesta incomprensió i desconfiança, es crea la situació paradoxal en què el fort se sent amenaçat pel dèbil. Un exemple és el tracte que sovint reben les persones migrades per part de la ciutadania autòctona. Aquests últims defensen que posen en perill la cultura autòctona, quan els vulnerables són aquells que canvien i que han d'adaptar-se a noves cultures, llengües, entorns, etc.

Aquest fet indica que en els models de gestió de la diversitat hi ha errors de percepció que cal gestionar i corregir. Aquella part de la població que es percep amenaçada es pot deixar endur per discursos ideològics que realcen visions i narratives que amenacen la pròpia convivència de la societat. Viure a la ciutat implica avantatges i desavantatges, però si un requisit està clar és que d'alguna manera s'ha d'aprendre a respectar certes maneres de viure que poden no agradar-nos, no complaure'ns, fins i tot ens xoquin o ens semblin irritants. Per això Innerarity creu que la clau seria com equilibrar aquesta tolerància, aquesta no intromissió i aquest respecte per l'altre amb la solidaritat, la cura i la preocupació pel benestar dels demés.

La urbanitat sota les condicions de globalització: un valor practicable més enllà de l'espai físic

En l'actual context globalitzador de transformacions constants de les nostres societats i de les nostres ciutats, amb entorns de mobilitat, de tecnologia, de cultura absolutament diferents, Innerarity es planteja quin caràcter hauria de tenir la nova urbanitat, i en concret també el futur de les ciutats. De nou, cal fixar-se **en la configuració dels espais compartits perquè és aquí on cobra vida la dimensió integradora i democratitzadora que es pressuposa a la ciutat**, i no tant en intentar desesperadament que el centre torni a ser aquell lloc que una vegada va ser i ja no serà. Cal pensar

en com adaptar i crear nous espais públics que responguin a ciutats que, inevitablement i afortunadament, s'articulen de forma cada vegada més reticular.

El futur de les ciutats es contempla en constant creixement, doncs no només hi haurà més gent que visqui en ciutats sinó que, per la nostra connexió i relació amb l'espai, encara més gent viurà el fenomen urbà. En efecte, **les ciutats constitueixen un gran poder avui en dia**, tal i com la reconeguda sociòloga estatunidenca Saskia Sassen ja va introduir l'any 1995 a la seva obra *La ciutat global: una introducció al concepte i la seva història*. L'autora explica com ja des dels anys vuitanta i sobretot a partir dels anys noranta s'observa un canvi radical en el context econòmic i polític mundial perquè progressivament més estats opten, de forma voluntària o per necessitat, per la privatització, la desregulació, l'obertura del mercat nacional a empreses estrangeres i per tant, a la participació creixent dels actors econòmics de les economies nacionals en el mercat global. En conseqüència, es produeix una reavaluació dels territoris estratègics que constitueixen aquest nou sistema, en el sentit que es debilita l'esfera nacional mentre s'amplia la mundialització. Això fa que emergeixin noves entitats i escales espacials, que en el nivell subnacional són les ciutats i les regions, i a nivell supranacional els mercats electrònics globals i les zones de lliure intercanvi. Per tant, les ciutats globals es creen, es desenvolupen i es relacionen amb la resta del món de manera més horitzontal, sense passar per les estructures jerarquitzades dels estats, i això directament els permet entendre i gestionar la seva realitat i la del voltant de forma molt més acurada i integrada. Es converteixen en el lloc estratègic per tot tipus d'operacions: polítiques, econòmiques, culturals i subjectives, on tant les persones més afavorides com les més excloses poden formular les seves reivindicacions.

Així, és també apropiat preguntar-se si, amb tots aquests processos, la qualitat democràtica pot mantenir-se o, al contrari, pot anar debilitant-se. Segons Innerarity, la qüestió recau en saber si l'espai públic, com a experiència humana intersubjectiva sense la qual no hi ha democràcia, ha de ser més físic o si aquesta antiga relació entre civilització i urbanitat pot donar-se fora dels espais clàssics de la ciutat. Per Innerarity, **el projecte d'una vida urbana actualment té poc a veure amb l'experiència de viure en un espai urbà pròpiament, sinó amb la cerca i la pràctica del valor de la urbanitat, com a simbolisme, que no és cap altre que la convivència entre diferents en un món comú, sense que això es percebi com una amenaça**. Segons aquesta perspectiva, la urbanitat podria ser practicada en qualsevol lloc i de qualsevol manera.

No obstant, Innerarity reconeix que aquest punt de vista pot tenir moltes excepcions, i pensar en com haurien de ser les ciutats també implica conscienciar-se que hi ha molta gent que no se sent cridada a cuidar allò que és comú, perquè senzillament aquest "allò que és comú" no existeix. En el mateix sentit, el filòsof destaca dues amenaces a tenir en compte. Per una banda, els que defensen que l'espai públic hauria de ser neutre de reivindicacions. Per l'altra banda, els que creuen que hauria de ser homogeni políticament. Tots els espais públics juguen un rol concret i diferenciat, però en cap cas pot transformar-se en neutre ni homogeni, perquè llavors no hi hauria contrast ni tampoc democràcia.

En definitiva, **la ciutat ideal té per Innerarity una única resposta: posar per sobre allò comú, i l'imperatiu de la barreja** de funcions, entre gent de diferents edats, orígens i estils de vida. Aquesta barreja es pot aconseguir a través de polítiques reequilibradores, unir barris i comunicar bé els espais per evitar que es produeixin excessives concentracions d'iguals. **Només així es podran viure interaccions i experiències positives envers el que és diferent, i es podrà mantenir viu el valor de l'heterogeneïtat.** En el mateix sentit, les polítiques socials haurien d'afavorir que aquestes interaccions també tinguessin un caràcter de major coneixement, cura i preocupació pels demés. Però no de forma exhaustiva i profunda com ocorre en entorns rurals, sinó més aviat des d'un plànol més genèric de les circumstàncies en què viu cadascú. És a dir, adoptar una indiferència positiva des de la qual és beneficiós que hi hagi un coneixement de i una comunicació entre totes les realitats de la ciutat, perquè això permet rebutjar els estereotips que estigmatitzen certs entorns i grups de persones, i donar una visió més positiva⁸.

Conclusions

En aquesta sisena sessió, el filòsof Daniel Innerarity reflexiona sobre el paper que tenen les ciutats en afavorir la convivència i la tolerància entre els diferents. Originàriament, aquestes es caracteritzen per ser un lloc de pas i d'assentament per a moltes persones, i això les exposa a la comunicació i a la barreja, i per tant a la novetat i la transformació constant. D'aquesta manera, a la ciutat les persones aprenen l'experiència de la diversitat però també la tolerància recíproca, ja que, si bé les trobades són impersonals i funcionals, la mera existència d'espais comuns facilita poder mantenir viu el valor de l'heterogeneïtat.

Tot i així, les ciutats es veuen sotmeses progressivament a canvis radicals com a reflex dels que ocorren a la societat, amb el risc d'acabar afectant molt negativament en tots aquells processos relacionats amb la consecució de la igualtat. Els centres perden el seu valor de barreja funcional i social perquè les institucions i les persones marxen a viure a les perifèries, convertint la ciutat en un espai amb compartiments especialitzats i homogenis. En aquest context la urbanitat passa a adoptar tendències segregadores i discriminadores, en tant que s'acaben creant barris en funció dels recursos econòmics, dels orígens de les persones, de l'edat, etc., que en darrer terme suposa un risc molt elevat per al creixement de les percepcions d'hostilitat i d'inseguretat, i de moviments radicals i extremistes. Amb l'objectiu de revertir aquesta lògica que sembla imparabile, Innerarity apel·la que el futur de les ciutats, cada cop més globals, passa per l'imperatiu de la barreja i per posar al centre

---

⁸ Com a exemple final d'aquesta direcció a seguir, Innerarity explica el cas de la "Ciutat oberta: Biennial de Pensament", esdeveniment creat pel comissionat de cultura de l'Ajuntament de Barcelona, Joan Subirats, i realitzat l'octubre de 2019. L'objectiu d'aquest va ser connectar el paper de les ciutats d'avui amb els grans reptes de la societat contemporània, convidant a múltiples experts del territori i d'arreu per tal que poguessin pensar i debatre sobre aquestes qüestions des de múltiples perspectives, però també aprofitant els diferents espais de la ciutat. Amb presència a tots els barris i de manera totalment gratuïta, es van celebrar sessions a les places, als mercats, a les biblioteques i als centres cívics. Perquè si es volia comptar amb opinions que ajudessin a saber les ciutats que volem i necessitem, era imprescindible que tota la ciutadania també pogués implicar-s'hi i dir la seva. I és precisament aquesta darrera característica el fet que destaca Innerarity. Doncs el festival va posar de manifest que des de les ciutats i el sector públic es poden pensar formes de fer i de compartir que siguin integradores i democràtiques, lluny d'altres opcions més discriminatòries i elitistes organitzades des dels sectors privats, com són els grans esdeveniments musicals que ja es celebren.

allò que és comú respecte d'allò que ens diferencia. És a dir, assegurar la integració per preservar la democràcia.

Referències

Innerarity, D. (2006). Espacio público y virtudes cívicas. *Educación En La Tolerancia: I Jornadas Educación Cívica Y Democracia*, 1-16. Recuperat de: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5770958>

Innerarity, D. (2010). *El nuevo espacio público* [PDF] (pp. 1-4). StudyLib. Recuperat de: <https://studylib.es/doc/5797044/el-nuevo-espacio-público>

Innerarity, D. (2012). Biografía. Recuperado el 10 de Enero de 2020, de: <https://www.danielinnerarity.es/biograf%C3%ADa/>

Innerarity, D. (2020). Daniel Innerarity - Globernance. Recuperado el 10 de Enero de 2020, de: <https://globernance.org/autores/daniel-innerarity/>

Innerarity, D. (2020). Daniel Innerarity. Recuperado el 10 de Enero de 2020, de: <https://www.ikerbasque.net/es/daniel-innerarity>

Paul Bahrtdt, H. (1961). *Die moderne Großstadt* (1a ed.). VS Verlag für Sozialwissenschaften.

Sassen, S. (1995). La ciudad global: "Una introducción al concepto y su historia". *Brown Journal Of World Affairs*, 11(2), 27-43. Recuperat de: http://www.estudislocals.cat/wp-content/uploads/2017/01/La_ciudad_Global-Saskia-Sassen.pdf

Simmel, G. (1986). *Las grandes ciudades y la vida del espíritu* [PDF] (pp. 5-10). México D.F.: Cuadernos políticos. Recuperat de: <http://cuadernospoliticos.unam.mx/cuadernos/contenido/CP.45/45.3.GeorgSimmel.pdf>

AMB LA COL·LABORACIÓ DE:

AMB EL SUPORT DE:

EN ASSOCIACIÓ AMB:

